

(Και σε ποιον δεν αρέσουν οι σίχοι του Ν. Γκάτσου, μελοποιημένοι από τους περισσότερους μεγάλους συνθέτες μας; Απολαμβάνοντάς τους ωστόσο μέσα από το ράφι ΕΠ της Βιβλιοθήκης μας (Ελληνική Ποίηση, παρακαλώ) ανακαλύψαμε ένα διαμαντάκι, άγνωστο στο πλατύ κοινό κι επιπλέον ακατέργαστο, αφού πρόκειται σχεδίασμα που έμεινε ανολοκλήρωτο. Ας το μοιραστούμε, μαζί με μια σύντομη αναφορά στον δημιουργό):

Ο Νίκος Γκάτσος και η Μάνη: Εκκρεμείς υποθέσεις

Γνωστός στο ευρύ κοινό κυρίως ως στιχουργός σε τραγούδια που μελοποίησαν ο Χατζιδάκις και ο Θεοδωράκης, ο Νίκος Γκάτσος αποτελεί μια ιδιότυπη περίπτωση ποιητή. Παρά το μικρό ποσοτικώς έργο του, η συμβολή του στη διαμόρφωση της νεότερης ποιητικής μας εκφραστικής στάθηκε καθοριστική. Μοναδική ποιητική του συλλογή υπήρξε η *Αμοργός* (Δεκέμβριος 1943) και στη συνέχεια εσιώπησε για πολλά χρόνια κατά τα οποία έγινε γνωστός κυρίως ως μεταφραστής έργων λογοτεχνίας με κορυφαία μετάφραση το θεατρικό *Ματωμένος Γάμος* του Φ. Γ. Λόρκα.

Χαρακτηριστικό της ποιητικής του είναι η ανάμειξη του δημοτικού τραγουδιού με τον υπερρεαλισμό, τακτική την οποία είχε ήδη επιχειρήσει σε προηγούμενες δοκιμές του ο Γιώργος Σαραντάρης. Αλλά αυτός ο πρόωρα χαμένος από τις κακουχίες του Αλβανικού πολέμου ποιητής στάθηκε λιγότερο εύστοχος από τον Γκάτσο στη χρήση αυτής της ιδέας.

Το 1992 κυκλοφόρησε από την «Ίκαρος Εκδοτική Εταιρεία» συγκεντρωτική συλλογή των μελοποιημένων ποιημάτων του. Το βιβλίο καθυστέρησε πολύ γιατί ο Γκάτσος επιθυμούσε να συμπεριλάβει τον *Μανιατικό Εσπερινό* ο οποίος τον απασχολούσε χρόνια. Τελικά, και για άγνωστους σ' εμάς λόγους, το μεγάλο και πολυμερές έργο που είχε στο νου ο ποιητής ουδέποτε ολοκληρώθηκε. Διαθέσιμα είναι μονάχα κάποια αποσπάσματα, στα οποία ο αναγνώστης βλέπει τον δουλεμένο λόγο του Γκάτσου, την έξοχη φαντασία του και κυρίως τη δημιουργία του σωστού συναισθηματικού κλίματος, τόσο ταιριαστού για ένα μανιατικό μοιρολόι. Απολαύστε το:

ΜΑΝΙΑΤΙΚΟΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

*Στο βράχο στη Μονεμβασιά
μπήκα κι εγώ στην εκκλησιά
ν' ανασπαστώ την χάρη της
κι ήρθαν στο νου μου τα παλιά
σα φίδι στην αητοφωλιά
σαν κάφτρα στο λυχνάρι της*

.....
*Πάντα στον κόσμο θά 'ρχεται
Παρασκευή Μεγάλη
και κάποιος θα σταυρώνεται
για να σωθούν οι άλλοι.*

*Ανήμερα της Παναγιάς
ο Κωσταντής κι ο Πανουργιάς
κι η μάνα τους η Νίκαινα
που με το πες και πες και πες
μέσα σε μπόρες κι αστραπές
τ' ανάστησε σα λύκαινα.*

.....
*Θέλω να πας αποσπερού
στο μοναστήρι του Δηρού
που ψέλνει ο Παπανέστης
κι αν σε ρωτήσει η παπαδιά
κλάψε για τ' άμοιρα παιδιά
και την αλήθεια πες της.*

.....
Απ' το στενό του Πασσαβά
.....

Του κάτω κόσμου ο βασιλές.
.....

Οι φοβεροί Νικλιάνοι
.....

.....
*Και με σπαθί δαμασκηνό
κόβω στα δυο τον ουρανό
νά 'χει διπλό παράδεισο
τον έναν για τον Κωσταντή
ταμένο στην Υπαπαντή
τον άλλο για τ' αδέρφι του
τον πιο μικρό τον Πανουργιά
πού 'γινε σκόνη και σκουριά
πάνω στη γη τη στέρφη του.*
.....

*Πάντα στον κόσμο θά 'ρχεται
Παρασκευή Μεγάλη
και κάποιος θα σταυρώνεται
για να σωθούν οι άλλοι.*

(Σημείωση: Στην αντιγραφή του ποιήματος σεβαστήκαμε την ορθογραφία και τη στίξη του πρωτότυπου).